

XIX. YÜZYILDA BAŞMAKÇI'DA SOSYAL VE İKTİSADİ HAYAT

SOCIAL AND ECONOMIC LIFE IN BAŞMAKÇI DURING XIXth
CENTURY*Nurgül BOZKURT****Özet:**

Bu makalede, XIX. yüzyıl ortalarında Hüdavendigâr Eyâleti, Kütahya Sancağı Dazkırı Kazası'na bağlı Başmakçı ve Aşağı Mahallesi ile ilgili 7697 ve 7702 numaralı temettüat defterleri verilerinden hareketle, köyün sosyo-ekonomik yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Başmakçı'nın gelirlerini tarım, hayvancılık, meslek ve diğerleri şeklinde gruplandırmak mümkün ise de köylü geçimini genellikle tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Hane reisleri vergi olarak da "vergi-yi mahsus" ve "öşr" ödemekte idi. İşte bu çalışmada önce köylünün meslekleri, tarım ve hayvancılık ile ilgili faaliyetleri ortaya konulmaya çalışılacak, daha sonra bunlardan elde ettikleri gelirler, ödedikleri vergiler ve vergi yükleri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: XIX. Yüzyıl, Başmakçı, Dazkırı Kazası, Osmanlı, Temettüat, Sosyal ve Ekonomik, Vergi.

269

Abstract:

The present study aims at setting forth the social and economic structure of Başmakçı village near the town of Dazkırı in the sanjak of Kütahya connected to the province of Hüdavendigâr, in the mid of XIXth century making use of the "temettuat registers" of Başmakçı and of Aşağı Quarter numbered 7697 and 7702.

Although it is possible to categorize the income of the inhabitants of Başmakçı as agriculture, animal husbandry, professions etc. , in fact the villagers mainly lived on agriculture and animal husbandry. The families in Başmakçı paid two kinds of taxes: speacial tax and tithe. This study will primarily try to put forward the professions of the villagers and their activities of agriculture and animal husbandry, and then will focus on their income, as well as the taxes they had paid and tax loads.

Key words: XIXth century, Başmakçı, Town of Dazkırı, Ottomans, Temettüat, Social and Economic, Tax.

* Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi- Kütahya nurgulbozkurttr@gmail.com

Giriş

Bu çalışma, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Maliye Nezareti Temettuat Defterleri kataloğunda 7697 numarada kayıtlı bulunan Kütahya Sancağı Dazkırı Kazası'na bağlı Başmakçı Köyü ve 7702 numaralı Başmakçı Köyü Aşağı mahallesi diye kayıtlı temettüat defterlerinden¹ istifade edilerek hazırlanmıştır². 7697 numaralı asıl nüshayı ve sureti oluşturan temettüat defterlerinde ikinci ve dördüncü sayfalarda başlık olarak “Dazkırı Kazasında Vâki‘ Başmakçı Karyesi” ifadesi kullanılmıştır. Toplam 80 hanenin kayıtlı olduğu bu defterlerde hane reislerine ait kayıt bilgileri 7697 numaralı defterde ikinci sayfadan, suret nüshada ise 2. ve 3. sayfalar boş olup 4. sayfadan başlamaktadır. Her sayfada aşağı-yukarı 2 hane reisine ait kayıt bulunmaktadır. Nadir de olsa suret olan nüshada bazı sayfalarda bu 3 ve 4 hane reisine çıkmaktadır. 7702 numaralı Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi ile ilgili kayıtların tutulduğu bu defter de ise herhangi bir başlığa tesadüf edilememektedir. Yapılan katalog taramasından ve suret nüshada yani 7702A numaralı temettüat defterinde yer alan "Karye-i mezburun Aşağı Mahallesi'nde mukîm ahâlinin emlâk ve arâzi ve hayvanat ve temettüatı" ifadesinden bu köye ait mahallenin ayrı olarak kaydının tutulduğu anlaşılmaktadır. Toplam 74 hanenin kayıtlı olduğu 7702 ve 7702A numaralı defterlerde ise hane reislerine ait kayıt bilgileri birinci sayfadan başlamaktadır. Suret defterde her sayfada aşağı-yukarı 2 hane reisine ait kayıt bulunmaktadır. 7702 numaralı asıl nüshada ise her sayfada aşağı yukarı 4, 5 hane reisine ait kayıt vardır. Genelde bütün temettüat defterlerinde olduğu gibi bu köyle ilgili defterlerde de başta “hane” ve “numara”ya yer verilerek altına rakamlar yazılmıştır.

¹ 1844-1845 (H.1260-1261) yıllarına ait olan 7697 numaralı defter, 20x57 cm ebadında, numaralama usulüne göre, 2 takım olarak düzenlenmiştir. 7697 numaralı defter 44 sayfa, 7697A ise asıl defterin sureti olup tamamı 42 sayfadır. 7702 numaralı Başmakçı Aşağı Mahallesi diye kayıtlı asıl defter de 20x53 cm ebadında numaralama usulüne göre düzenlenmiş olup 20 sayfadır. 7702A numaralı suret defter ise 20x57 cm ebadında, yine numaralama usulüne göre olup 80 sayfadır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Maliye Nezareti Temettüat Defterleri (BOA, ML.VRD.TMT.), Numara 7697, 7697A.; BOA, ML.VRD.TMT., Numara 7702, 7702A.

² Temettuat Defterlerinden faydalanmak suretiyle köy, kasaba ve şehirlerin sosyo-ekonomik yapısını anlatan çalışmalar günümüzde zengin bir bilgi birikimine sahip bulunmaktadır. Bunlardan Temettüat Defterlerinin tanıtılması ve önemi üzerine yapılan bazı öncü çalışmalar çok önemlidir. Bu sebeple, burada bir kısmını vermeyi uygun bulduk. Bunlar: Tevik Güran (1998). *19. Yüzyıl Osmanlı Tarımı*, İstanbul: Eren Yayınları.; Tevik Güran (2000). “XIX. Yüzyıl Temettüat Tahrirleri”, *Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik*, (Der. Halil İncancık, Şevket Pamuk), s. 73-94; Mübahat S. Kütükoğlu (1995). “Osmanlı Sosyal ve İktisat Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, *Belleten*, LIX, S: 225, s. 395-412; Mübahat S. Kütükoğlu (1999). “İzmir Temettü Sayımları ve Yabancı Teb'a”, *Belleten* LXIII, S. 238, s.755-782; Said Öztürk (2000). “Temettuat Tahrirleri”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, S. 4-5, s. 537-591; Nuri Adıyeke (2000). “Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri”, *Ankara Üniversitesi, Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 11, s. 769-825; Ahmed Akgündüz ve Said Öztürk, *Darende Temettüat Defterleri* (2002). C. I-II, İstanbul: Somuncu Baba Araştırma ve Kültür Merkezi Yayınları; Selahittin Özçelik (2005). *XIX. Yüzyıl Ortalarında Acıpayam ve Çevresi (Temettüat Defteri İncelemesi)*, Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları; Selahittin Özçelik (2005). *XIX. Yüzyılda Honaz Kazasında Sosyal ve Ekonomik Hayat (Temettüat Defterlerine Göre)*, Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları.

İşte bu çalışmada, XIX. Yüzyılın ortalarında Başmakçı köyünün sosyal, ekonomik ve demografik özellikleri hakkında bazı değerlendirmeler yapabilmek için 1844-1845 yılında tanzim edilmiş olan bu temettü sayım sonuçları incelenerek değerlendirilecektir.

A. Nüfusu

Başmakçı ile ilgili 1844-1845 tarihli temettüat defterlerinden elde edilen bilgilere göre Başmakçı Köyü ve Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi diye iki kayıt vardır. Bu yerleşim birimlerinin nüfusunun tamamı Müslüman'dır. Buna göre, 1845 yılında 80 hane olan Başmakçı Köyü'nün yaklaşık nüfusunun 400³ olduğunu söylemek mümkündür (BOA, ML.VRD.TMT., 7697, 7697A). Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi ise 74 hane olup yaklaşık nüfusu 370'tir (BOA, ML.VRD.TMT., 7702, 7702A).

Tablo 1: Başmakçı Karyesi'nin 1845 Yılındaki Tahmini Nüfusu

Yer	Hane Sayısı	Tahmini Nüfus	Toplam İçindeki Payı %
Başmakçı Köyü	80	400	52
Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi	74	370	48
Toplam	154	770	100

B. Başmakçı'da Mesleki Yapılanma

Başmakçı Köyü temettüat defterinde hane reislerinin ve bu hanelerde yaşayan vergi mükelleflerinin meslekleri hane numaraları üzerine genellikle "Erbâb-ı Zirâ"atdan idiğü" şeklinde açıkça belirtilmiştir. Tablo 2'deki mesleki yapılanma incelendiğinde görüleceği üzere Başmakçı'daki vergi nüfusunun meslekleri çoğunlukla ziraat üzerinedir. Vergi nüfusunun %83'ü (142 vergi mükellefi) ziraat ile uğraşmaktadır. Bunlardan %49,7'si sadece çiftçilik yapmaktadır. %7,6'sı hem çiftçilik yapmakta hem de ek gelir temin etmek için orakçılık işi ile de meşgul olmaktadır. Orakçılar, ziraat faaliyetinin yoğun olduğu orak ve harman zamanlarında çiftlik işletmelerinde çalıştırılan gündelikçi işçilerdir (Güran, 1998: 94). Yine %5,9'u ziraat ve nakliyecilik işini bir arada yürütmektedir. Bunun yanında ziraat yapacak tarlası, bakacak hayvanı olmayan ya da yetersiz olan Başmakçı köylülerinin hizmetkârlık, sığırtmaçlık gibi meslekleri icra ettikleri de görülmektedir. Vergi nüfusunun %5,3'ü geçimini sadece hizmetkârlık yaparak sağlamaktadır. Hizmetkârlar, yıllık ya da 6 aylık dönemler halinde bir kişinin yanında çalışan sürekli işçilerdi (Güran, 1998: 94). İncelenilen Başmakçı temettüat defterinden hizmetkârlık mesleğini icra eden kişilerin kimin yanında çalıştığına dair bilgi edinilememektedir.

³ Barkan tarafından öne sürülen her vergi hanesinin ortalama 5 kişiden oluştuğu görüşünden hareketle Başmakçı'nın nüfusu hesaplanmaya çalışıldı. Ömer Lütfi Barkan (1953). "Tarihî Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul: C. X, s. 12.

Tablo 2: Başmakçı'da Mesleki Yapılanma

Yerleşim Birimi	Ziraat	Ziraat-Muhtar	Ziraat-Hatip	Ziraat- Camii Müezzin	İmam	Camii Meşâyihî-Hamule Merkez Ticareti	Ziraat-Orakçılık	Ziraat- Hamule Merkez Ticareti	Ziraat-Nakliyecilik	Ziraat-Bakkal	Ziraat-Berber	Ziraat-Āğaç Oymacılığı	Ziraat-Hamule Devesi Nakliyesi Ticareti	Ziraat-Sığırtaç	Ziraat-Kantarci	Ziraat-Nalbant	Nalbant	Ziraat-Hizmetkâr	Hizmetkâr	Hizmetkâr-Ziraat-Orakçılık	Ziraat-Orakçılık	Ziraat-Ticaret-Değirmen	Ziraat-Değirmen	Ziraat--Dülger-Değirmen	Ziraat-Nakliyecî-Değirmen	Demirci	Çoban	Kalaycı	Talim-i Sıbyan	Bedelcilik ve hamule merkez ticareti	Mesleği Belirtilmeyen	Toplam	
B.	47	1	1	-	-	-	13	1	8	1	1	3	1	1	-	-	-	1	6	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4	91
B.A.	38	-	-	1	2	1	-	1	2	-	2	-	3	1	1	1	1	4	3		1	1	4	1	1		1	1	1	1	1	7	80
T.	85	1	1	1	2	1	13	2	10	1	3	3	4	2	1	1	1	5	9	1	1	1	4	1	1	1	1	1	1	1	11	171	
%	49,7	0,6	0,6	0,6	1,2	0,6	7,6	1,2	5,9	0,6	1,8	1,8	2,3	1,2	0,6	0,6	0,6	2,9	5,3	0,6	0,6	0,6	2,3	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	6,4	100,4	

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

Bütün bunların yanı sıra köyde ilk etapta ihtiyacı karşılamaya yönelik demircilik, kalaycılık, kantarcılık, nalbantçılık ve dülgerlik gibi meslekler de vardır. Başmakçı temettüat defterindeki bilgiler ışığında oluşturulan Tablo 2'deki veriler incelendiğinde, vergi nüfusu kişilerin çiftçilik mesleğinin yanında ticaret, nakliyecilik, ağaç oymacılığı, bakkallık, berberlik gibi ikinci bir iş yaptıkları ve ek gelir elde ettikleri görülmektedir. Üstelik hane reislerinin oğullarının da hizmetkârlık, ağaç oymacılığı, orakçılık gibi ikinci bir işi aileye ek gelir getirmek amacıyla yaptıkları görülmektedir. Ayrıca köyde çiftçilik yapmakta olan 3 kişiden biri muhtar, biri hatip diğeri de müezzindik görevlerini sürdürmektedir. Köyde 10 kişinin mesleği belirtilmemiş olup bunlardan 5'i yetim, 5'i ise ihtiyardır. İhtiyar olan Ali bin Ali'nin kayda geçirilmiş herhangi bir mal varlığı yoktur. Yalnız İbrahim'in hanesinde bulunan emmisi Ali'nin yetimesi Sultan'ın 1 tosunu, 10'ar sağmal ve yoz koyunu ile 0,25 dönüm bağı vardır. Çinicioğlu Yetim Süleyman bin Ahmet ise 9 yaşında olup hayvanı, tarlası bağ ve bahçesi yoktur. Yine Yabanoğlu Yetim Ahmet bin Ahmet 15 yaşında olup 1 sağmal inek ile 12 dönüm mezru tarla ve 1 dönüm bağ sahibidir. Dolayısıyla iş işleyemeyecek durumda olan ihtiyar ile 9 yaşındaki yetim Süleyman'ın kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir mal varlığından söz edilemese de, 15 yaşındaki yetim Ahmet ve Yetime Sultan'ın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hayvancılık ve bağcılık ile meşgul olduklarını görmekteyiz. Ayrıca vergi mükellefinin %4,1'i ise köylerindeki ziraatın dışında Yaka Köyü'nde değirmen hissesine sahiptirler.

C. Hayvancılık ve Hayvan Dağılımı

7697 ve 7702 numaralı temettüat defterlerine göre 1845 yılında Başmakçı ve Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi'nde hane reislerinin elinde bulunan hayvan adedi 3035'dir. Toplam 145 hanenin elindedir. Köyün tamamı 154 hane olup 9'unun ise hiç hayvanı yoktur. Bunlardan biri demirci, dördü hizmetkâr, ikisi çocuk yaşta yetim, biri ziraat-orakçılık, biri de ziraat-hizmetkârlık işiyle uğraşan aile reisleridir. Ayrıca 9 hanenin elinde 17 bab arı kovana vardır. Hayvanların %22,1'i büyükbaş (670), %10,4'ü yük ve binek (317) ile %67,5'i küçükbaş (2048) hayvanıdır. Toplam hane¹ başına düşen büyükbaş hayvan sayısı yaklaşık 4 yük ve binek hayvanı sayısı ise 2 ve küçükbaş hayvan sayısı 13'tür. Toplam hane başına düşen toplam hayvan sayısı ise 19,7'dir. Tablo 3'teki verilere göre hayvan adedi bakımından Başmakçı'da küçükbaş hayvancılık başı çekmekle birlikte ikinci sırada sütünden faydalanılan büyükbaş hayvan, üçüncü sırada ise çiftçilerin tarlalarını sürme ve mallarını eve ve pazara taşımada faydalandıkları yük ve binek hayvanları gelmektedir. Kısaca 154 haneli Başmakçı Köyü'nde toplam 3035 adet hayvan vardır. Başmakçı'ya yakın bulunan bu tarihlerdeki 136 haneli Bolatlı köyünde ise toplam hayvan varlığı 3271'dir. Her iki köy

¹ Başmakçı Köyü 80, Başmakçı Aşağı Mahallesi 74 hane olmak üzere köyde toplam 154 hane vardır.

hayvan sahibi hanelere açısından kıyaslandığında Bolatlı'da 120 hanenin hayvanı olup hayvan sahibi hane başına yaklaşık 27 adet hayvan düşerken (Bozkurt, 2011: 50), Başmakçı'da bu sayı yaklaşık 21'dir. Arada çok büyük farklar yoktur.

Tablo 3: Toplam Hayvan Dağılımı (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Büyükbaş	Küçükbaş	Yük-Binek	Toplam	Arı/Bab
Başmakçı	349	709	178	1236	4
Başmakçı Aşağı Mah.	321	1339	139	1799	13
Toplam	670	2048	317	3035	17
%	22,1	67,5	10,4	100	

Tablo 4: Hayvan Sahibi Haneler (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Büyükbaş	Küçükbaş	Yük-Binek	Arı	Toplam
Başmakçı	71	23	69	2	74
Başmakçı Aşağı Mah.	68	21	64	7	71
Toplam	139	44	133	9	145
%	95,9	30,3	91,7	6,2	

274

Tablo 5: Toplam Hayvan Dağılımı Hane Başı Ortalaması

	Sayı	Hayvanı Olan Hane	Ortalama	Top. Hane Başına Düşen Baş ²
Büyükbaş	670	139	4,8	4,4
Küçükbaş	2048	44	46,6	13,3
Yük-Binek	317	133	2,4	2,1
Toplam	3035	145	20,9	19,7
Arı	15	8	1,9	0,1

Büyükbaş Hayvancılık

Çiftçilik yapan ve bu arada hayvan da besleyen toplulukların, bunlardan elde ettikleri ürünleri kendi tüketimlerinde kullanmak ve daha çok çift sürme ve taşıma işlerinde güçlerinden yararlanmak için büyükbaş hayvan besledikleri görülmektedir (Güran, 1998: 101). Bunları inek, düve (düğe), dana, öküz, manda, câmûs, tosun şeklinde sıralamak mümkündür. Câmûs öküzü, kara sığır öküzü ile çift mandası ise köylünün çift sürme ve taşıma işlerinde gücünden yararlanan en değerli hayvanlardı.

² Başmakçı ve Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi toplam 154 hanedir.

Tablo 6: Büyükbaş Hayvanlar Dağılımı (Baş)

Yerleşim Birimi	Sağmal İnek ³	Yoz İnek	Dölsüz İnek ile Düğe ⁴	Dana ⁵	Sağmal Manda	Dölsüz Manda	Manda Dügesi	Sağmal Câmûs	Dölsüz Câmûs	Erkek Câmûs	Tosun ⁶	Câmûs Öküzü ⁷	Kara Sığır Öküzü ⁸	Çift Mandası	Toplam
B.	91	1	56	21	5	2	1	1	1	2	19	-	122	27	349
B.A.	80	-	59	22	1	-	-	22	16	9	4	22	82	4	321
T.	171	1	115	43	6	2	1	23	17	11	23	22	204	31	670
%	25,5	0,2	17,2	6,4	0,9	0,3	0,2	3,4	2,5	1,6	3,4	3,3	30,1	4,6	100

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

Tablo 3 incelendiğinde görüleceği üzere Başmakçı'da hayvanların %22,1'i (670 tanesi) büyükbaşdır. 670 büyükbaş hayvanın %30,1'ini kara sığır öküzü oluşturmaktadır. Sonra sırasıyla sağmal inek %25,5, dölsüz inek ile düğe %17,2 gelmektedir (Bk. Tablo 6). Büyükbaş hayvan içerisinde kara sığır öküzü ile sağmal inek türünün oranı yüksektir. Câmûs öküzü, kara sığır öküzü ve çift mandası bir arada değerlendirildiğinde oranın %38 olduğu görülür. O günün ulaşım araçları ile çift sürmede bu hayvanların gücünden yararlanıldığı düşünüldüğünde sayılarının çok olması normaldir. Üstelik o dönemde öküz, at ve katır çift sürmede gücünden yararlanan hayvanlar arasında idi (Güran, 1998: 86). Başmakçı'da bunlardan kara sığır öküzü daha çok tercih edilmiştir. Tabii bunda beslenme maliyetinin düşük olması ve öküzün güçlü olması, eğimli ve dik topraklarda çift sürmeye daha elverişli olması (Güran, 1998: 86) etkili olmuştur denilebilir.

Tablo 7: Büyükbaş Hayvanı Olan Haneler (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Sağmal İnek	Yoz İnek	Dölsüz İnek ile Düğe	Dana	Sağmal Manda	Dölsüz Manda	Manda Dügesi	Sağmal Câmûs	Dölsüz Câmûs	Erkek Câmûs	Tosun	Câmûs Öküzü	Kara Sığır Öküzü	Çift Mandası	Toplam Büyükbaş H. Olan Hane
B.	54	1	32	13	3	2	1	1	1	1	13	-	55	13	72
B.A.	51	-	32	17	1	-	-	15	9	2	1	12	41	2	68
T.	105	1	64	30	4	2	1	16	10	3	14	12	96	15	140
%	75	0,7	45,7	21,4	2,9	1,4	0,7	11,4	7,1	2,1	10	8,6	68,6	10,7	

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

³ Bu gruba sağmal inek, sağmal kara sığır inek dahil edildi.

⁴ Bu gruba ufak düğe, dölsüz düğe, kara sığır dügesi, düğe inek, dölsüz inek ve düğe dahil edildi.

⁵ Bu gruba kara sığır danası, erkek dana, dana dahi edildi.

⁶ Tosun grubu içine ise tosun, kara sığır tosun ve erkek tosun dahil edildi.

⁷ Bu gruba çift câmûsu ve câmûs öküzü dahil edildi.

⁸ Kara sığır öküzü içine 1 baş olup öküz diye yazılmış çift hayvanı dahil edildi.

Tablo 8: Büyükbaş Hayvan Hane Başı Ortalaması

	Sayı	B. Hayvanı Olan Hane	Ortalama	Top. Hane Başına Düşen Baş
Sağmal İnek	171	105	1,6	1,1
Yoz İnek	1	1	1	0,006
Dölsüz İnek ile Düğe	115	64	1,8	0,8
Dana	43	30	1,4	0,3
Sağmal Manda	6	4	1,5	0,04
Dölsüz Manda	2	2	1	0,01
Manda Düğesi	1	1	1	0,006
Sağmal Câmûs	23	16	1,4	0,2
Dölsüz Câmûs	17	10	1,7	0,1
Erkek Câmûs	11	3	3,6	0,07
Tosun	23	14	1,6	0,2
Câmûs Öküzü	22	12	1,8	0,1
Kara Sığır Öküzü	204	96	2,1	1,3
Çift mandası	31	15	2,1	0,2
Toplam	670	140	4,8	4,4

Başmakçı hane reisleri diğer Osmanlı köylerinde olduğu gibi tarladan kaldırılan ürünün eve ve pazara taşınmasında ve çift sürmede, merkep, deve, çift mandası ve kara sığır öküzünden yararlanmış olmalıdır. Tablo 7 ve 8 incelendiğinde görüleceği üzere köyde, büyükbaş hayvanı olan her hane başına yaklaşık 2 çift hayvanı düştüğü görülmektedir. Bu da göstermektedir ki, Başmakçı'da câmûs öküzü, kara sığır öküzü ve çift hayvanı en değerli büyükbaş hayvan olarak köylülerin ihtiyacını karşılamaktadır. Bir çift öküzle 1 iş gününde 3-4 dönüm toprak sürülebiliyordu (Güran, 1998: 86). İncelenen dönemde Başmakçı'da 154 hanenin 96'sında toplam 204 baş kara sığır öküzü, 13'ünde toplam 27 baş çift mandası ve 11'inde toplam 20 baş câmûs öküzü vardır. Ağırlıklı olarak hane reisleri 2'şer çift hayvanına sahip iken 3/5 numaralı hanede yaşayan Emiroğlu İbrahim bin Mehmet 3 kara sığır öküzü, 1 tane de çift mandası olmak üzere 4 çift hayvanına sahiptir. Ayrıca 2 baş da merkebi vardır. Bu kişinin toplam ekili-dikili tarım alanları toplamı ise 40,5 dönümdür.

Yük ve Binek Hayvanları

Köyde toplam 317 yük ve binek hayvanı vardır. Bunun 246'sı merkep olup 124 hanenin, 57'si deve olup 16 hanenin elindedir. Bu arada Başmakçı'da yük ve binek hayvanı olan hane içinde her hane başına 2, 4 adet yük ve binek hayvanı (merkep, kısırak, at ve deve) düşmektedir (Bk. Tablo

11). Tablo 9 incelendiğinde görüleceği üzere yük ve binek hayvanları içerisinde en çok tercih edilen %77,6 ile merkeptir. Sonra sırasıyla %18 ile deve, %3,2 ile kısarak ve %1,3 ile at gelmektedir. Başmakçı'da at ve kısarak en az tercih edilen binek hayvanlarıdır diyebiliriz. Tablo 10'da belirtildiği üzere 4 baş at 3 hanenin, 10 kısarak da 8 hanenin elindedir. Öyle ki, çift sürmede çift mandası ve kara sığır öküzünü tercih eden Başmakçı köylüsü, yük ve binek hayvanı olarak da çoğunlukla merkep ve deveden faydalanmışlardır.

Tablo 9: Yük ve Binek Hayvanı Dağılımı (Baş)

Yerleşim Birimi	Merkep ⁹	Kısarak ¹⁰	Bargir ¹¹	Deve ¹²	Toplam
Başmakçı	127	4	3	44	178
B.Aşağı Mahallesi	119	6	1	13	139
Toplam	246	10	4	57	317
%	77,6	3,2	1,3	18	100

Tablo 10: Yük ve Binek Hayvanı Olan Haneler (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Merkep	Kısarak	Bargir	Deve	Toplam Yük ve Binek H. Olan Hane
Başmakçı	60	4	2	12	69
B.Aşağı Mah.	64	4	1	4	64
Toplam	124	8	3	16	133
%	93,2	6	2,3	12	100

Tablo 11: Yük ve Binek Hayvanı Hane Başı Ortalaması

	Sayı	Hayvanı Olan Hane	Ortalama	Top. Hane Başına Düşen Baş
Merkep	246	124	2	1,6
Kısarak	10	8	1,3	0,07
Bargir	4	3	1,3	0,03
Deve	57	16	3,6	0,4
Toplam	317	133	2,4	2,1

⁹ Türleri azaltabilmek adına merkep grubu içine dişi merkep, dölsüz merkep, erkek merkep, yoz merkep, hamule merkep, sığa dahil edildi.

¹⁰ Kısarak grubu içine kısarak, dölsüz kısarak ve kulanlı kısarak dahil edildi.

¹¹ Bargir, erkek tay dahil edildi.

¹² Deve grubu içine hamule devesi, döl devesi, ufak deve, deve taylağı dahil edildi.

Küçükbaş Hayvancılık

Başmakçı'da 1845 yılında 44 hanede toplam 2048 küçükbaş hayvan vardır. 80 sağmal koyun 170 yoz koyun, 8 sağmal keçi, 45 yoz keçi olmak üzere toplam 303 küçükbaş ile en çok küçükbaş hayvana Başmakçı Aşağı Mahallemde oturan Toruoğlu Mehmet bin Osman sahiptir. Yine aynı mahallemde oturan ve mesleği çoban olan Kuyumcuoğlu Elhac İbrahim bin Süleyman ise 80 sağmal koyun, 100 yoz koyun ve 80 kuzu ile toplam 260 küçükbaş hayvana sahiptir. Üçüncü sırada ise Başmakçı Köyü'nde bulunan Hacısaoğlu Hacı Ali bin Mehmet gelir. Bunun da 40 sağmal koyun, 50 yoz koyun ve 40 kuzu olmak üzere toplam 130 adet küçükbaş hayvanı vardır. Hacısaoğlu Hacı Ali bin Mehmet aynı zamanda ziraat ve nakliyecilik işi ile de meşguldür. En az küçükbaş hayvanı olan hane reisi ise Musabeyoğlu Hüseyin bin Hasan'dır. 1 baş sağmal keçisi vardır. Bunun dışındaki hayvan varlıklarının sayısı 10 olup, 2 sağmal inek, 2 kara sığır öküzü, 3 dana, 1 dölsüz manda, 1 tosun ve 1 dişi merkepten ibarettir. Tablo 12 ve 13 incelendiğinde anlaşılacağı üzere Başmakçı'da 623 sağmal koyun 31 hanenin, 76 sağmal keçi ise 9 hanenin elindedir. Küçükbaş hayvanı olmayan hane sayısı ise 110'dur. Bu arada küçükbaş hayvan içinde %46,1 ile yoz koyun ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra %30,4 ile sağmal koyun, üçüncü sırada da %22,8 ile kuzu gelmektedir. Toplam hane başına düşen küçükbaş hayvan miktarı 13,3'tür. Bunun 13,2'si koyun türü, 2,1 ise keçi türüne aittir. Dolayısıyla Başmakçı'da keçi yetiştiriciliğinin koyundan sonra yerini aldığı görülmektedir. Kısaca Başmakçı'da 1845 yılındaki temettuat kayıtlarına göre, en fazla yoz koyun, sağmal koyun, kuzu, yoz keçi, sağmal keçi ve oğlak beslenmektedir.

Tablo 12: Küçükbaş Hayvan Dağılımı (Türlere Göre-Baş)

Yerleşim Birimi	Sağmal Koyun	Yoz Koyun ¹³	Kuzu	Sağmal Keçi	Yoz Keçi	Oğlak	Toplam
Başmakçı	196	154	152	44	122	41	709
B.Aşağı Mah.	427	482	315	32	63	20	1339
Toplam	623	944	467	76	185	61	2048
%	30,4	46,1	22,8	3,7	9	3	

¹³ Yoz Koyun'un içine sadece bir hanede erkek koyun şeklinde kaydedilen 30 baş koyun dahil edilmiştir.

Tablo 13: Küçükbaş Hayvanı Olan Haneler (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Sağmal Koyun	Yoz Koyun	Kuzu	Sağmal Keçi	Yoz Keçi	Oğlak	Toplam Küçükbaş Hayvanı Olan Hane
Başmakçı	12	13	10	6	10	6	23
B.Aşağı Mah.	19	18	16	3	3	1	21
Toplam	31	31	26	9	13	7	44
%	70,5	70,5	59,1	20,5	29,6	16	100

Tablo 14: Küçükbaş Hayvan Hane Başı Ortalaması (Türlere Göre)

	Sayı	K. Hayvanı Olan Hane	Ortalama	Top. Hane Başına Düşen Baş
Sağmal Koyun	623	31	20,1	4,1
Yoz Koyun	944	31	30,5	6,1
Kuzu	467	26	18	3
Sağmal Keçi	76	9	8,4	0,5
Yoz Keçi	185	13	14,2	1,2
Oğlak	61	7	8,7	0,4
Toplam	2048	44	46,6	13,3

Arıcılık

Tablo 3 ve 4 yeniden incelenecek olursa görüleceği üzere köyde bulunan 17 bab arı kovani 9 hanenin (Başmakçı Köyü 10/33, 44/144 numaralı haneler; Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi 2/3, 30/85, 31/86, 38/106, 55/159, 59/174, 66/194) elindedir. Öyle ki, 6 hane reisinin elinde birer bab, bir hane reisinin elinde 2, birinin 3, birinin ise 6 bab arı kovani vardır. Bunlardan Çinicioğlu Mehmet bin Osman 3 bab, Kürdoğlu Ahmet bin Mehmet ise 6 bab arı kovaniye sahiptir. Köylünün bir arı kovaniinden elde ettikleri gelir 9 kuruştur. Bölgeye göre değişmekle birlikte, XX. yüzyılın başlarında bir arı kovaniinden ortalama olarak 4-6 kg. bal ile 300-600 gr. balmumu alınıyordu (Güran, 1998: 105). Başmakçı'da 15 bab arı kovani vardır. Tefik Güran'ın bilgileri ışığında bir değerlendirme yapıldığında köyde, aşağı yukarı 75 kg. bal ile 6750 gr. (yani 6,75 kg.) balmumu elde edildiğini söylemek mümkündür.

D. Arazi Dağılımı ve Toprak Kullanımı

Başmakçı Köyü'nün Tablo 15 ve 16'daki Ekili-dikili tarım alanları ve bunların hanelere göre dağılımı incelendiğinde köyde ikamet eden 154 haneden 148'inin tarım arazisi sahibi olduğu görülmektedir. Öyle ki, 1844-1845 yılında Başmakçı'daki hane reislerinin %96,1'inin tarım arazisi vardır. Yaklaşık %4'ü ise tarım yapabilecek herhangi bir toprağa sahip değildir.

Hane sahiplerinin kullanımında olan ekili dikili tarım alanlarının miktarı 4329 dönümdür. Toplam hane başına düşen tarım arazisi ise 28,1 dönümdür. Bunlardan 6 hane reisinin toprağı olmadığı dikkate alınıp, sadece toprağı olan 148 kişi göz önüne alınacak olursa Başmakçı'da toprak sahibi hane başına düşen miktar 29,25 dönümdür. Toprağı olmayan haneler dahil edilsin ya da edilmesin yapılan hesaplamalar incelendiğinde aralarında büyük farkların olmadığı ortadadır. Başmakçı'da toplam arazi miktarının %3,2'sinde dikili (Bahçe) tarım alanları dediğimiz bağ, bahçe tarımı yapılmaktadır. Toplam hane başına düşen dikili (Bahçe) tarım alanları miktarı ise %0,89 dönümdür. Bu oran topraksız olanlar göz önüne alındığında ise %0,93'e çıkmaktadır. Aralarında çok önemli farklar yoktur. Bağ ve bahçe alanlarının toplam hane başı ortalamaları yaklaşık 1 dönüm iken, ekili tarım alanları ise yaklaşık 27 dönümdür (Bk. Tablo 17).

Tablo 15: Başmakçı Toplam Tarım Alanları Dağılımı (Türlere Göre-Dönüm)

Yerleşim Birimi	Ekili (Tarla) Tarım Alanları				Dikili (Bahçe) Tarım Alanları			Ekili-Dikili Top.
	Mezru Tarla ¹⁴	Kendir	Bostan	Ekili Top.	Bağ ¹⁵	Bahçe ¹⁶	Dikili Top.	
B.	2274,5	7	1	2282,5	70	7	77	2359,5
B. A.	1906	1,5	1	1908,5	56,25	4,75	61	1969,5
T.	4180,5	8,5	2	4191	126,25	11,75	138	4329
%	96,6	0,2	0,05	96,8	2,9	0,3	3,2	100

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

¹⁴ Bu gruba mezru tarla, ücret ile mezru tarla, icar ile mezru tarla dahil edildi.

¹⁵ Bu gruba temettuat defterlerinde bağ, hasılasız bağ şeklinde hakkında bilgi verilen veriler dahil edildi.

¹⁶ Bu gruba bahçe, icar bahçe, bahçe derununda eşcar, yenice bahçe dahil edildi. Bahçe tarım alanları dağılımının genelde dönüm ya da adet olarak miktarı verilmemiştir. Yalnız senelik hasılatları açıkça belirtilmiştir. Biz değerlendirmemizi yaparken verilen değerleri dikkate aldık.

Tablo 16: Ekili-Dikili Tarım Alanları Olan Hane Dağılımı (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Ekili (Tarla) Tarım Alanları				Dikili (Bahçe) Tarım Alanları			Toplam Ekili-Dikili Tarım Alanları Olan Hane
	Mezru Tarla ¹⁷	Kendir	Bostan	Toplam Ekili Tarım Alanları Olan Hane	Bağ ¹⁸	Bahçe ¹⁹	Toplam Dikili Tarım Alanları Olan Hane	
B.	76	7	2	76	65	37	69	76
B. A.	72	1	1	72	56	20	57	72
T.	148	8	3	148	121	57	126	148
%	100	5,4	2	100	81,8	38,5	85,1	100

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

Tablo 17: Ekili-Dikili Tarım Alanları Hane Başı Ortalaması

	Miktar (Dönüm)	Hane	Ortalama	Toplam Hane Başına Düşen Baş
Ekili (Tarla) Tarım Alanları				
Mezru Tarla	4180,5	148	28,25	27,1
Kendir	8,5	8	1,06	0,1
Bostan	2	3	0,67	0,01
Toplam Ekili Tarım A.	4191	148	28,32	27,2
Dikili (Bahçe) Tarım Alanları				
Bağ	126	121	1,04	0,8
Bahçe	11,75	8	1,47	0,1
Toplam Dikili Tarım A.	138	126	1,1	0,9
Toplam Ekili-Dikili Tarım A.	4329	148	29,25	28,1

Tarım işletmeleri, bir ailenin mülkiyetinde olup olmadığına bakılmadan, nadasa bıraktığı ve ektiği toprakların yüzölçümüne göre, 10 dönümden az olanlar küçük, 10-50 dönüm arasında olanlar orta, 50 dönüm ve daha fazla olanlar büyük olmak üzere üçe ayrılmıştır (Güran, 1998: 81, 82). Bu tanımlamayı da göz önünde bulundurarak Tablo 18'deki veriler

¹⁷ Bu gruba mezru tarla, ücret ile mezru tarla, icar ile mezru tarla dahil edildi.

¹⁸ Bu gruba temettuat defterlerinde bağ, hasılasız bağ şeklinde hakkında bilgi verilen veriler dahil edildi.

¹⁹ Tablo16 'da hane sayıları esas alınırken hasılat kaydı olan haneler esas alınmıştır. Çünkü incelenen temettuat defterlerinde bahçe-eşcar, eşcar-ı ceviz'in dönüm ya da adet olarak miktarı belirtilmemesine rağmen bunlardan elde edilen hasılat yazılmıştır.

incelenip Başmakçı'daki tarım işletmeleri ile ilgili bir değerlendirme yapıldığında köydeki 154 hanenin %3,9'u (6 hane) topraksız olup, %6,5'i küçük (10 hane), %41,6'sı orta (64 hane), %7,8'i ise (12 hane) büyük ölçekli tarım işletmesi sahibidir. Bu hesaplama yapılırken topraksız olan hane reisleri ayırt edilmeksizin bir değerlendirme yapılmıştır. Ancak hiç toprağı olmayan 6 hane reisi değerlendirme dışında bırakılarak 148 toprak sahibi hane reisleri arasında bir değerlendirme yapıldığında ise arada çok büyük farklar olmasa da değişiklikler söz konusudur. Bunların da %6,8'i küçük, %43,2'si orta, %8,1'i ise büyük ölçekli tarım işletmesi sahibidir. Dolayısıyla toprağı olmayan hane reisleri hesaplama dahil edilse de edilmese de Başmakçı'daki halkın çoğunluğunun orta ölçekli tarım işletmesi sahibi olduğu görülmektedir.

İşletmelerin elindeki toprak miktarına göre bir değerlendirmeye gidildiğinde ise köydeki toprakların %1,5'ini küçük ölçekli tarım işletmeleri, %16,9'unu büyük ve %81,6'sını ise orta ölçekli tarım işletmelerinin elinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Başmakçı'da orta ölçekli tarım işletmeleri neredeyse köyün topraklarının 3/4'den daha fazlasını elinde bulundurdukları görülmektedir. Orta ölçekli tarım işletmeleri toplam 3533,5 dönüm araziye sahip iken, büyük ölçekli tarım işletmeleri 732,5, küçük ölçekli tarım işletmesi ise 63 dönüm araziye sahiptir.

Tablo 18: Başmakçı'da Bulunan Tarım İşletme Büyüklükleri ve Arazi Dağılımları (Dönüm)

Yerleşim Birimi	0		0,25-10		10-50		50-		Toplam	
	Sayı	Dönüm	Sayı	Dönüm	Sayı	Dönüm	Sayı	Dönüm	Sayı	Dönüm
B.	4	-	2	16,25	68	2006,75	6	336,5	80	2359,5
B. A.	2	-	8	46,75	58	1526,75	6	396	74	1969,5
T.	6	-	10	63	64	3533,5	12	732,5	154	4329
%	3,9	-	6,5	1,5	41,6	81,6	7,8	16,9	100	100

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

E. Gelirler

Başmakçı'da gelir türleri ele alındığında, tarım, hayvancılık, meslek ve diğerleri şeklinde gruplandırmak mümkündür. Tarım geliri; ekili-dikili tarım alanlarını yani tarla, bağ, bahçeden elde edilen gelirleri, Hayvancılık geliri; sağmal inek, sağmal manda, sağmal câmûs, tosun, sağmal koyun, yoz koyun, sağmal keçi, yoz keçi, dişi merkep, hamule devesi, döl devesi, kısarak ve arı kovanından elde edilen gelirleri²⁰, meslek gelirleri ise; hizmetkârlık,

²⁰ Bir sağmal ineğin yıllık geliri bazen 45 bazen de 50; sağmal manda 150, sağmal câmûs 150, sağmal koyun 10, yoz koyun 4, sağmal keçi 8, yoz keçi 2, dişi merkep 25, döl devesi 150, arı kovanı geliri ise 9 kuruştur. Bazı hayvanların ise bir süre sonra gelir getireceği hususundaki bilgiler "altmış ikide hâsılat vereceği" şeklinde belirtilmiştir. Öyle ki, 3/5 ve 8/24 numaralı hanelerde dölsüz inek, 6/18 ve

sığırtmaçlık, orakçılık, demircilik, ağaç oymacılığı, nakliyecilik, hamule devesi ticareti, berberlik, bakkallık v.s. elde edilen gelirleri, diğerleri de şirahane, asiyâb geliri ile elinde olan nakit akçesini kapsamaktadır. Bu bölümde temettüat defterlerinde yer alan her hanenin hasılat türleri ayrı ayrı okunarak elde edilen değerler kullanıldı.

Tablo 19: Başmakçı'nın Toplam Yıllık Geliri İçinde, Dört Gelir Grubunun Oran İtibariyle Dağılımı

	Tarım		Hayvancılık		Meslek		Diğerleri		Toplam	
	Miktar (Kuruş)	H. Hane	Miktar (Kuruş)	H. Hane	Miktar (Kuruş)	H. Hane	Miktar (Kuruş)	H. Hane	Miktar (Kuruş)	H. Hane
B.	65991,5	76	11575	69	8525	40	650	4	86741,5	77
B. A.	56087,5	72	14787	62	7440	27	1135	12	79449,5	73
T.	122079	148	26362	131	15965	67	1785	16	166191	150
%	73,5	98,7	15,9	87,3	9,6	44,7	1	10,7	100	

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam, H.: Hasılat.

Tablo 19 incelendiğinde görüleceği üzere Başmakçı'da tarımdan elde edilen gelir 122079 kuruş, hayvancılıktan 26362 kuruş, meslekten 15665 kuruş ve diğerleri adı altında topladığımız gelirler ise 2085 kuruştur. Köyün en büyük gelir kaynağını tarım ürünleri oluşturmaktadır. İkinci sırada hayvancılık gelirleri, üçüncü sırada meslek gelirleri, son sırada ise diğerleri adı altında ele alınan gelirler gelmektedir (Ayrıntılı bilgi için bk. Ek 1 ve 2).

Yukarıda yer alan tablodan da anlaşılacağı gibi Başmakçı'da yıllık gelirin %73,5'ini tarım gelirleri, %15,9'unu hayvancılık, %9,6'sını meslek, %1'ini diğerleri oluşturmaktadır. Tarım sektöründen toplam hane başına, yıllık gelir yaklaşık 793 kuruş, hayvancılıktan 171 kuruş, meslekten 104 kuruş ve diğer gelir gruplarından ise 12 kuruş düşmektedir. Köyün toplam geliri 166191 kuruş olup, toplam hane başına yaklaşık 1079 kuruş düşmektedir.

Tarım Gelirleri (Hasılatı)

Tarım topraklarına sahip hane sayıları ile hasılat elde eden hane sayıları 148 olan Başmakçı Köyü'ndeki tarım gelirleri ile ilgili olarak Tablo 20, 21, 22 ve 23 incelenerek bir değerlendirme yapmak mümkündür. Öyle ki, Başmakçı'da ekili (tarla) tarım alanları 4191 dönüm olup 108258 kuruş gelir elde edilmiştir. Ekili (tarla) tarım alanlarından dönüm başına ise 25,8 kuruş gelir elde edilmektedir. Dikili tarım alanları ise 138 dönüm olup toplam 13821 kuruş gelir elde edilmiştir. Dönüm başına elde edilen gelir ise 100,2 kuruştur. Dikili (bahçe) tarım alanları ekili (tarla) tarım alanlarına göre

20/33 numaralı hanelerde dölsüz düğе, 9/29'da dölsüz manda v.s. için "altmış ikide hâsılat vereceği" şeklindeki örnekleri çoğaltmak mümkündür.

küçük olmasına rağmen dönüm başı hasılat, ekili (tarım) alanları hasılatına göre oldukça yüksektir. İki tarım türünün dönüm başı hasılat miktarları arasındaki fark ise 74,4 kuruştur ki aradaki fark oldukça yüksektir. Ekili (tarla) tarım alanlarından hasılatı olan haneler dikkate alındığında hane başına 731,5 kuruş gelir elde edilirken, dikili (bahçe) tarım alanlarından hane başına 109,7 kuruş kazanç sağlanmıştır. Bu durum da göstermektedir ki Başmakçı'da köylüler geçimlerini Bolatlı köylüleri gibi (Bozkurt, 2011: 56, 57) daha ziyade ekili (tarla) tarım alanlarından sağlamaktadırlar. Dikili (bahçe) tarım alanlarının dönüm başı gelir miktarı yüksek olmasına rağmen köylülerin dikili (bahçe) tarım alanları yaptıkları arazinin miktarı azdır. Toplam 138 dönümdür. Toprağı olan hane başına da yaklaşık 1 dönüm bahçe tarım alanı düşmektedir.

Tablo 20: Başmakçı Toplam Tarım Hasılatı (Kuruş)

Yerleşim Birimi	Ekili (Tarla) Tarım Hasılatı				Dikili (Bahçe) Tarım Hasılatı			Ekili-Dikili Top.
	Mezru Tarla ²¹	Kendir	Bostan	Ekili Top.	Bağ ²²	Bahçe ²³	Dikili Top.	
B.	57408	540	90	58038	6635	1318,5	7953,5	65991,5
B. A.	50022	108	90	50220	5237,5	630	5867,5	56087,5
T.	107430	648	180	108258	11872,5	1948,5	13821	122079
%	88	0,5	0,2	88,7	9,7	1,6	11,3	100

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

²¹ Bu gruba mezru tarla, ücret ile mezru tarla, icar ile mezru tarla da dahil edildi.

²² Bu gruba temettuat defterlerinde bağ, hasılasız bağ şeklinde hakkında bilgi verilen veriler dahil edildi.

²³ Bu gruba bahçe, icar bahçe, bahçe derununda eşcar, yenice bahçe dahil edildi.

Tablo 21: Toplam Tarım Hasılatı Olan Hane Dağılımı (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Ekili (Tarla) Tarım Hasılatı				Dikili (Bahçe) Tarım Hasılatı			Toplam Ekili-Dikili Tarım Alanları Olan Hane
	Mezru Tarla	Kendir	Bostan	Toplam Ekili Tarım Alanları Olan Hane	Bağ	Bahçe ²⁴	Toplam Dikili Tarım Alanları Olan Hane	
B.	76	7	2	76	65	37	69	76
B. A.	72	1	1	72	56	20	57	72
T.	148	8	3	148	121	57	126	148
%	100	5,4	2	100	81,8	38,5	85,1	100

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

Tablo 22: Tarım Hasılatı Hane Başı Ortalaması

	Hasılat Miktarı (Kuruş)	Hasılat Hane	Ortalama	Top. Hane Başına Düşen Baş
Ekili (Tarla) Tarım Hasılatı				
Mezru Tarla	107430	148	725,9	697,6
Kendir	648	8	81	4,2
Bostan	180	3	60	1,2
Toplam Ekili Tarım Hasılatı	108258	148	731,5	703
Dikili (Bahçe) Tarım Hasılatı				
Bağ	11872,5	124	95,8	77,1
Bahçe	1948,5	57	34,2	12,7
Toplam Dikili Tarım Hasılatı	13821	126	109,7	89,8
Top.Ekili-Dikili Tarım Has.	122079	148	824,9	792,7

²⁴ Tablo 16 'da hane sayıları esas alınırken hasılat kaydı olan haneler esas alınmıştır. Çünkü incelenen temettüt defterlerinde bahçe-eşcar, eşcar-ı ceviz'in dönüm ya da adet olarak miktarı belirtilmemesine rağmen bunlardan elde edilen hasılat yazılmıştır.

Tablo 23: Tarım Hasılatı Dönüm Başı Ortalaması

	Hasılat Miktarı (Kuruş)	Miktar (Dönüm)	Ortalama
Ekili (Tarla) Tarım Hasılatı			
Mezru Tarla	107430	4180,5	25,7
Kendir	648	8,5	76,2
Bostan	180	2	90
Toplam Ekili Tarım Hasılatı	108258	4191	25,8
Dikili (Bahçe) Tarım Hasılatı			
Bağ	11872,5	126	94,2
Bahçe	1948,5	11,75	165,8
Toplam Dikili Tarım Hasılatı	13821	138	100,2
Top.Ekili-Dikili Tarım Has.	122079	4329	28,2

Temettuat defterlerinde genellikle bir sonraki yılın tahmini tarım hasılatı da belirtilmektedir. Başmakçı Köyü'nün tahmini tarım hasılatı 98654,5 kuruştur. H.1260/M.1844 yılı tarım hasılatı ile H.1261/M.1845 yılı tahmini tarım hasılatı karşılaştırıldığında tahmini hasılat 23424,5 kuruş daha düşük çıkmaktadır. Tahmini tarım hasılatı bu çalışmanın sınırları dışında kaldığı için hane başı ortalamaları ve hane sayıları tahliline girilmeyecektir. Sadece aşağıdaki tablo verilmek suretiyle yetinilecektir.

Tablo 24: Başmakçı'daki Tahmini Tarım Hasılatı

Yerleşim Birimi	Miktar (Kuruş)	Tahmini Hasılat Hane	Ortalama	Toplam Hane Başına Düşen Yıllık Gelir Miktarı (Kuruş)
Başmakçı	52536,5	76	691,3	656,7
B. Aşağı Mah.	46118	71	649,6	623,2
Toplam	98654,5	147	671,1	640,6

Hayvancılık Hasılatı

Başmakçı'da hayvancılıktan toplam 26262 kuruş gelir elde edilmiştir. Türlerine göre hayvancılık hasılatının durumu Tablo 26'da verilmiştir. Toplam hayvancılık hasılatı içinde büyükbaş hayvancılık hasılatı 11620 kuruş ile ilk sırada yer almaktadır. Toplam hayvancılık hasılatı içinde %44,3'lük bir paya sahiptir. Genellikle sağmal inek, sağmal manda ve sağmal câmûs gelir getirmiştir. Düğe (düve), dana, tosun, dölsüz inek, dölsüz manda, dölsüz câmûs, erkek câmûs, câmûs öküzü, kara sığır öküzü, çift mandası gibi büyükbaş hayvanlar hasılat yazılmamıştır.

Toplam hayvancılık hasılatı içinde ikinci sırada yer alan küçükbaş hayvancılık geliri ise 9514 kuruştur. Toplam hayvancılık hasılatı içinde %36,2'lik bir paya sahiptir. Başmakçı köylüleri sağmal koyun, yoz koyun,

sağmal keçi, yoz keçiden gelir elde etmişlerdir. Köyde büyükbaş hayvancılıktan sonra et, süt, yün, gübre, deri ve yapağı elde edilen küçükbaş hayvanların yetiştirilmesine büyük önem verildiği görülmektedir. Öyle ki, günde iki kez olmak üzere, inek ve mandalar on, koyunlar beş, keçilerin altı ay sağlabildiği, XX. yüzyılın başlarında yöresine göre değişmekle birlikte, bir inek'in yılda 192-770 litre ve bir koyun'un yılda 51-77 litre dolaylarında süt verebildiği (Güran, 1998: 100, 104) dikkate alınarak bir hesaplama yapılacak olursa, 1844-1845 yılında bir sağmal inek ve câmûsun yılda ortalama 481, sağmal koyun ve keçinin de yılda 64 litre süt verebileceği görülmektedir. Tablo 25'te yapılacak hesaplamalarda Tevfik Güran'ın vermiş olduğu bu değerlerin ortalaması kullanılmıştır.

Tablo 25: Başmakçı Köyü'nde Hane Reislerinin Süt Üretimi

Hayvan Türü	Sayı	Hane	Yıllık Toplam Süt Üretimi Litre	Yıllık Toplam Hane Başına Düşen Süt Miktarı Litre	Günlük Toplam Hane Başına Düşen Süt Miktarı Litre
Sağmal Koyun	623	31	39872	258,9	0,7
Sağmal Keçi	76	9	4864	31,6	0,09
Sağmal İnek	171	105	82251	534,1	1,5
Sağmal Câmûs	23	16	11063	71,8	0,2
Sağmal Manda	6	4	2886	18,7	0,05
Sağmal Küçükbaş T.	699		44736	290,5	0,8
Sağmal Büyükbaş T.	200		96200	624,7	1,7
Toplam	899		140936	915,2	2,5

Tablo 25 incelendiğinde görüldüğü üzere Başmakçı köyünde toplam 899 büyük ve küçükbaş hayvandan üretilen yıllık süt miktarı 140.936 litredir. Bunun 44.736 litresi küçükbaş hayvanlardan 96.200 litresi de büyükbaş hayvanlardan elde edilmektedir. Başmakçı'da günlük yaklaşık olarak 386 litre süt üretilmektedir. Yıllık süt üretim miktarının %31,7'si küçükbaş hayvanlardan, %68,3'ü büyükbaş hayvanlardan elde edilmektedir. Başmakçı'da hane başına günlük sağmal büyükbaş ve sağmal küçükbaş hayvan sütü yaklaşık 2.5 litre düşmektedir. Köylüler elde ettikleri sütü, ihtiyaçlarını gidermek için süt olarak tükettikleri gibi yağ, yoğurt ve peynir yapımında da kullansalar gerektir. Öyle ki, Tevfik Güran'ın tespit ettiği üzere XIX. yüzyılda ortalama olarak 1 kg. yağ için 20 litre inek sütü, 1 kg. peynir için de 5,5 litre koyun sütüne ihtiyaç vardır. Bir ineğin yılda verdiği süttan 38,5 kg. yağ, bir koyunun verdiği süttan 12,8 kg. peynir elde etmek mümkündür (Güran, 1998: 104).

Toplam hayvancılık hasılatı içinde %18,9'luk bir paya sahip olan yük-binek hayvancılık hasılatı ise 4975 kuruş ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Bunlar, dişi merkep, kısırak, döl devesi ve hamule devesi gibi hayvanlardan elde edilen gelirlerdir. Bunlar içinde 2925 kuruş ile dişi merkep hasılatı ilk sırayı almaktadır. Sonra sırasıyla 1500 kuruş ile döl devesi, 450 kuruş ile hamule devesi ve 100 kuruş ile kısırak gelmektedir. Her baş hayvan için bir senelik olarak kaydedilen bu hasılat türlerinin nasıl elde edildiği hususunda kesin bir şey söylemek zordur. Yük ve yolcu taşımacılığı sonucu hasılat elde edilmesi düşünülmekte ise de bu tür hasılatlar zaten her hane için ayrı ayrı belirtilmiştir (Özçelik, 2005: 142). Bu sebeple yük ve binek hayvanlarından elde edilen bu gelirler hayvancılık hasılatı içinde değerlendirilmeye çalışıldı.

Arıcılık hasılatı ise toplam hayvancılık hasılatı içinde önemli bir miktara sahip olmayıp toplam 153 kuruştur. Toplam hayvancılık hasılatı içinde %0,6'lık bir paya sahiptir. Başmakçı'da arıcılıktan sadece 9 hane gelir elde etmektedir. Hayvancılık hasılatı olan haneler içindeki payı ise 6,9'dur. Toplam hayvancılık hasılatı içinde arıcılık hasılatının önemli bir katkısı yoktur. Toplam hayvancılık hasılatının, toplam hasılat içindeki payına bakıldığında ise %15,9 olduğu görülmektedir.

Tablo 4 ve 27 incelendiğinde görüleceği üzere hayvan sahibi hane sayısı 145 olup Hayvan hasılatı olan hane sayısı ise 131'dir. 14 hane reisi hayvanı olmasına rağmen gelir temin edememektedir. Bir başka deyişle köyde toplam hanenin %85,1'inin hayvancılık hasılatı bulunmaktadır. Sadece %14,9'unun hayvancılık hasılatı bulunmamaktadır. Bunların ellerinde bulundurdukları hayvanları ancak ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir.

Hayvancılık hasılatı hane başı ortalaması ele alındığında ise Tablo 28'de de görüldüğü üzere ilk sırada 216,2 kuruş ile küçükbaş hayvan sahibi haneler gelmektedir. Sonra sırasıyla 103,8 kuruş ile büyükbaş hayvan sahibi haneler, 50,8 kuruş ile yük-binek hayvanı olan haneler ve en son da 17 kuruş ile arıcılık sahibi haneler gelir. Toplam hayvancılık hasılatından toplam hane başına ise 170,5 kuruş gelir düşmektedir.

Tablo 26: Başmakçı Hayvancılık Hasılatı (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Büyükbaş	Küçükbaş	Yük-Binek	Arıcılık	Toplam
Başmakçı	5155	2934	3450	36	11575
B. Aşağı Mah.	6465	6580	1525	117	14687
Toplam	11620	9514	4975	153	26262
%	44,3	36,2	18,9	0,6	100

Tablo 27: Başmakçı Hayvancılık Hasılatı Olan Hane Dağılımı (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Büyükbaş	Küçükbaş	Yük-Binek	Arıcılık	Toplam
Başmakçı	56	23	57	2	69
B. Aşağı Mah.	56	21	41	7	62
Toplam	112	44	98	9	131
%	85,5	33,6	74,8	6,9	100

Tablo 28: Başmakçı Hayvancılık Hasılatı Hane Başı Ortalaması

Hayvan Türü	Hasılat Miktarı (Kuruş)	Hayvanı Olan Hane	Ortalama	Top. Hane Başına Düşen Miktar (Kuruş) ²⁵
Büyükbaş	11620	112	103,8	75,5
Küçükbaş	9514	44	216,2	61,8
Yük-Binek	4975	98	50,8	32,3
Arıcılık	153	9	17	1
Toplam	26262	131	200,5	170,5

Meslek Hasılatı

Toplam hasılat içinde meslek hasılatının payı %9,6'dır. Başmakçı'daki hanelerin %43,5 meslek gelirlerine sahip olup toplam 15.965 kuruş gelirleri vardır. Tablo 29 incelendiğinde görüleceği üzere meslek gelirleri içinde 3750 kuruş ile nakliyecilik ilk sırada yer alır. Toplam meslek gelirlerinin %23,5'ini oluşturmaktadır. İkinci sırada %21,9 ile ticaret, üçüncü sırada %13,5 ile hizmetkârlık takip etmektedir. En düşük meslek geliri ise %0,7 ile bakkallıktır. Tablo 30'daki verilerde de görüldüğü üzere Başmakçı'da 15 hane orakçılık, 14 hane hizmetkârlık yapmaktadır. Bunlardan orakçılık mesleğinin toplam meslek hasılatı olan hane içindeki payı %22,4, hizmetkârlık mesleğinin ise %20,9'dur. Köydeki toplam hane içindeki payları ise orakçılık %9,7, hizmetkârlık %9,1'dir. Üçüncü sırada 12 hane ile nakliyecilik gelmekte olup, bu da %18'lik bir paya sahiptir. Köyde 9 hane ticaret, 4 hane ağaç oymacılığı, 3 hane berber, 2'şer hane sığırtmaçlık, nalbant ve orakçılık, 1'er hane de çobanlık, demircilik, kantarcılık, bakkallık, kalaycılık ve dülgerlik yapmaktadır. Toplam hane başına düşen meslek geliri ise yaklaşık 104 kuruştur (Bk. Tablo 31). Toplam hane başına düşen, 24,4 kuruş ile meslek gelirleri içinde nakliyecilikten elde edilen gelir ilk sırada yerini almaktadır. İkinci sırada ticaret, üçüncü sırada hizmetkârlık mesleğinden elde edilen gelirler gelmektedir.

²⁵ Başmakçı ve Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi toplam 154 hanedir.

Tablo 29: Meslek Hasılatı Dağılımı (Türler)

Yerleşim Birimi	Hizmetkâr	Çoban	Sığırtaç	Orakçı	Nalbant	Demirci	Kantaracı	Kalaycı	Dülgör	Ağır Oymacılığı	Berber	Bakkal	Nakliyecî	Ticaret	Toplam
B.	1230	-	200	1740	-	450	-	-	-	950	300	105	2550	1000	8525
B.A.	920	250	200	120	500	-	750	300	200	-	500	-	1200	2500	7440
T.	2150	250	400	1860	500	450	750	300	200	950	800	105	3750	3500	15965
%	13,5	1,6	2,5	11,7	3,1	2,8	4,7	1,9	1,3	6	5	0,7	23,5	21,9	

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

Tablo 30: Meslek Hasılatı Olan Hane Dağılımı (Türler)

Yerleşim Birimi	Hizmetkâr	Çoban	Sığırtaç	Orakçı	Nalbant	Demirci	Kantaracı	Kalaycı	Dülgör	Ağır Oymacılığı	Berber	Bakkal	Nakliyecî	Ticaret	Toplam
B.	8	-	1	14	-	1	-	-	-	4	1	1	8	2	40
B.A.	6	1	1	1	2	-	1	1	1	-	2	-	4	7	27
T.	14	1	2	15	2	1	1	1	1	4	3	1	12	9	67
%	20,9	1,5	3	22,4	3	1,5	1,5	1,5	1,5	6	4,5	1,5	18	13,4	

B.: Başmakçı, B.A.: Başmakçı Aşağı Mahalle, T.: Toplam

Tablo 31: Meslek Hasılatı Hane Başı Ortalaması

Meslek	Hasılat Miktarı (Kuruş)	Meslek Hane	Ortalama	Top. Hane Başına Düşen Miktar (Kuruş)
Hizmetkâr	2150	14	153,6	14
Çoban	250	1	250	1,6
Şğırtmaç	400	2	200	2,6
Orakçı	1860	15	124	12,1
Nalbant	500	2	250	3,3
Demirci	450	1	450	2,9
Kantarıcı	750	1	750	4,9
Kalaycı	300	1	300	2
Dülger	200	1	200	1,3
Ağaç Oymacılığı	950	4	237,5	6,2
Berber	800	3	266,7	5,2
Bakkal	105	1	105	0,7
Nakliyeci	3750	12	312,5	24,4
Ticaret	3500	9	388,9	22,7
Toplam	15965	67	238,3	103,7

Diğer Gelirler

Hane reislerinin farklı varlıklarından elde ettikleri gelirleri diğer meslek hasılatı başlığı adı altında bir arada topladığımız ve meslek hasılatı içine dahil etmediğimiz şırahane, asiyab ve nakit akçesi gibi gelir türlerini incelediğimizde Başmakçı'da 16 hane reisinin bu tür gelire sahip olduğu görülmektedir (Bk. Tablo 33). Toplam hasılatın %1 gibi düşük bir miktarını oluşturan diğer gelirler toplamı 1785 kuruştur. Başmakçı'daki gelir türleri içinde en az paya sahiptir. Bunlar içinde ise en yüksek 865 kuruş ile asiyab geliri olup %48,5'lik bir paya sahiptir (Bk. Tablo 32). %34,7'lik pay ile şırahane geliri ikinci sırada yer almaktadır. Bir hane reisinin elinde 300 akçe nakidi vardır. Bu da diğer gelirler grubuna dahil edildi. Diğer meslek hasılatından toplam hane başına düşen ise 11,6 kuruştur (Bk. Tablo 34).

Tablo 32: Diğer Meslek Hasılatı Dağılımı (Türler)

Yerleşim Birimi	Şırahane	Asiyab	Nakit Akçesi	Toplam
Başmakçı	350	-	300	650
B.Aşağı Mah.	270	865	-	1135
Toplam	620	865	300	1785
%	34,7	48,5	16,8	100

Tablo 33: Diğer Meslek Hasılatı Olan Hane Dağılımı (Türler)

Yerleşim Birimi	Şirahane	Asiyab	Nakit Akçesi	Toplam
Başmakçı	3	-	1	4
B.Aşağı Mah.	4	8	-	12
Toplam	7	8	1	16
%	43,8	50	6,2	100

Tablo 34: Diğer Meslek Hasılatı Hane Başı Ortalaması

Meslek	Hasılat Miktarı (Kuruş)	Meslek Hane	Ortalama	Top. Hane Başına Düşen Miktar (Kuruş)
Şirahane	620	7	88,6	4
Asiyab	865	8	108,1	5,6
Nakid Akçesi	300	1	300	2
Toplam	1785	16	111,6	11,6

G. Vergiler

Başmakçı'ya ait temettuat defterlerinin incelenmesi neticesi, köylünün tarım, hayvancılık, meslek ve diğerleri şeklinde gruplandırılan gelir miktarları tespit edildi. Özçelik'in de belirttiği üzere bu gelirlerin elde edilebilmesi için yapılan faaliyetler neticesi bir takım giderlerin de olduğu muhakkaktır (Özçelik, 1999: 394). Öyle ki, icar, orakçılık, hizmetkârlık v.s. köy halkının bazı hanelerinden de gider olarak çıkmaktadır. Ancak incelenilen temettuat kayıtlarından ve bu dönem ile ilgili yapılan çalışmalardan giderler ile ilgili bilgi edinmek mümkün değildir. Bu yüzden bu çalışmada giderler olarak sadece vergiler üzerinde durulacaktır. Aşağıda yer alan Tablo 35 incelendiğinde de görüleceği üzere Başmakçı'da iki kalem vergi ödenmiştir. Bunlardan biri bazı istisnalar dışında ekonomik durumuna göre herkesten alınan bir vergi olan vergi-yi mahsus²⁶, diğeri de öşr'dür.

²⁶ 1840 yılından itibaren tatbik edilmeye başlanan bu vergi Tanzimat idarecileri tarafından örfi vergiler yerine konulmuş olup, "An-cemaatin vergi", "Vergü-yi Mahsusa", "Vergü" ve "Komşuca alınan vergü" gibi adlar verilmiştir. Bu verginin miktarı liva ölçeğinde belirlenirdi. Bu miktar livaya bağlı kazalar arasında paylaştırılırdı. Sonra kazanın müdür ve meclis azaları, nüfusun etnik özelliğine göre imam, papaz ve kocabaşı gibi kişilerin katıldığı toplantıda kasaba ve köylere düşen miktar tespit edilir en sonunda da köy ve mahalle düzeyinde kişilerin ödeme güçlerine göre paylaştırılırdı. Bu yeni vergi uygulamasında esas alınan malî gücün ölçüsü olarak halkın emlak, arazi ve hayvanı, ticaretle uğraşıyorsa geliri esas alınmakta idi. Bu vergiyi köy veya mahallenin muhtar, kocabaşı, imam veya papazı yapardı. Tahsil ettikleri miktarı hane reisinin adının bulunduğu evde vergi kaza meclisindeki deftere işlenip tevzî defterine gelen paranın tutarı ve tarihi yazılıp müdür ve sandık emini tarafından mühürlenirdi. Verginin tahsilatında ve muhassıllara tesliminde güvenliği sağlamak için zabtiye askerleri de görevlendirilirdi. Said Öztürk (1996). *Tanzimat döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik*, İstanbul, s. 174, 175.

Köyün bir yılda ödediği toplam vergi 32.637 kuruştur. Bu verginin 18.998'i vergi-yi mahsus, 13.639 kuruşu da öşr vergisidir. Arada 5.359 kuruş fark vardır. Başmakçı'nın ödediği vergilerin %58,2'sini vergi-yi mahsus, %41,8'ini öşr oluşturmaktadır. Tablo 36 verilerine göre köydeki hanelerin %97,3'ü (144 hane) vergi-yi mahsus, %98,7'si (146 hane) de öşr ödemektedir. Vergi ödeyen hane başı vergi-yi mahsus ortalaması 131,9 kuruş iken, öşr ortalaması ise 93,4 kuruştur. Toplam hane başına düşen vergi-yi mahsus 123,4 kuruş, öşr ise 88,6 kuruştur. 32.637 kuruş olan toplam vergiden ise toplam hane başına düşen yaklaşık 212 kuruştur. Dolayısıyla iki farklı değerlendirme neticesinde de, köylünün aşar vergisinden çok vergi-yi mahsus ödediği görülmektedir. Tablo 37 verilerinden de anlaşıldığı üzere, toplam hasılat içinde toplam vergi yükü ise %19,6'dır.

Tablo 35: Toplam Vergi Dağılımı (Kuruş)

Yerleşim Birimi	Vergi-yi Mahsus	Öşr	Toplam
Başmakçı	10286,5	7439	17725,5
B.Aşağı Mah.	8711,5	6200	14911,5
Toplam	18998	13639	32637
%	58,2	41,8	100

Tablo 36: Toplam Vergi Hane Dağılımı (Türlere Göre)

Yerleşim Birimi	Vergi-yi Mahsus	Öşr	Toplam
Başmakçı	75	76	76
Başmakçı Aşağı Mah.	69	70	72
Toplam	144	146	148
%	97,3	98,7	100

Tablo 37: Toplam Vergi Dağılımı Hane Başı Ortalaması

Vergi Türü	Vergi Miktarı (Kuruş)	Vergi Hane	Ortalama	Top. Hane Başına Düşen Miktar (Kuruş)	Vergi Yüğü ²⁷
Vergi-yi Mahsus	18998	144	131,9	123,4	11,4
Öşr	13639	146	93,4	88,6	8,2
Toplam	32637	148	220,5	211,9	19,6

²⁷ VergiX100/toplam gelir formülü uygulanmak suretiyle vergi yükü bulundu.

Tarım ürünlerinden alınan öşr genellikle yıllık hasılatın 1/10 idi. Ya da bazı ürünlerin üretim miktarlarının belli sayılarla çarpımı öşr olarak alınmaktaydı (Özçelik: 1999: 398). Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi'nde hasılat elde edilen tarım ürünleri buğday, arpa, melaz, burçak ve üzüm şeklinde yani tarım ürünleri, koyunlar ve kovanlardan öşr alındığı belirtilmesine rağmen 7697, 7697A numaralı Başmakçı Köyü diye kayıtlı temettuat defterlerinde belirtilmemiştir. Bu yüzden bu makalede öşr payları tahliline girilmeyecektir.

Başmakçı'da toplam 154 hane reisi olup, aynı hanede yaşayan şahıslar da dikkate alındığında toplam 171 vergi mükellefi bulunmaktadır. Bunlardan da 14'ü çeşitli sebepler ile vergi-yi mahsus'tan, 11'i öşr vergisinden muaf tutulmuşlardır. Toplam 171 vergi mükellefinden köyde en az vergi-yi mahsus veren Başmakçı Köyü'nde yaşayan Kaplanoğlu Ali bin Mustafa'nın hanesinde oturan kardeşi Kaplanoğlu Mustafa'dır. Ziraat ile meşgul olup 15 kuruş vergi-yi mahsus ödemiştir. En az öşr vergisi veren ise hizmetkârlık yapan İnaçoğlu Halil oğlu Halil'dir. Toplam 3 kuruş öşr vermektedir. Bu kişi 37,5 kuruş da vergi-yi mahsus ödemiştir. Başmakçı'da en yüksek vergi-yi mahsus'u ise zirai faaliyetlerle uğraşan Sofuoğlu Hacı Mehmet bin Mustafa 370,5 kuruş olarak, en yüksek öşr vergisini ise mesleği ziraat olan Toruoğlu Mehmet bin Osman, 336 kuruş olarak ödemiştir.

Başmakçı Köylülerinden bir iş tutan ama vergi verecek gelir fazlası olmayan yoksullar, kendi geçimini de başkalarının yardımıyla sürdüren, yardıma muhtaç olan bazı kimseler, hizmetkârlar, kadınlar, ihtiyarlar, yetim çocuklar ile camii meşayih vergiden muaf tutulmuşlardır. Bunlar İnaçoğlu Elhaç Mehmet Efendi bin Mehmet (camii meşayih), Kartcıoğlu Hacı Mustafa bin İbrahim (ziraat-tüccar), Fedaiioğlu Abdülkadir bin Ali'nin hanesinde bulunan annesi Hatice adlı hatun, Başmakçı Köyü'nde merhum Fedaiioğlu Ramazan bin Ahmet'in zevcesi, Kırık(?)oğlu Süleyman bin Mehmet (hizmetkâr), hanesinde oturan kardeşi Hüseyin bin Mehmet (hizmetkâr), Kabakcıoğlu Ali bin Ali (ihtiyar), Çinicioğlu yetim Süleyman bin Ahmet (9 yaşında yetim), Kıratioğlu Himmet bin Himmet (hizmetkâr), Türkmenoğlu Hasan bin Mustafa (Denizli'de hizmetkâr)'ya vergi tahakkuk ettirilmemiştir.

Sonuç

Başmakçı, 1844-1845 yıllarında elde edilen temettuat defterleri verilerine göre 80 haneli Başmakçı Köyü ve 74 haneli Başmakçı Köyü Aşağı Mahallesi'nden meydana gelmekte olup Hüdavendigâr Eyâleti Kütahya Sancağı Dazkırı Kazası'na bağlı bir köydür. Bu köyde 154 hane olup tahmini nüfusu 770'dir. Köyün iktisadi ve sosyal yapısı tarım ve hayvancılığa dayalı olup bunun da en önemli kısmını zirai üretim oluşturmaktadır. Zirai üretimin en önemli kısmını ise ekili (tarla) tarım alanları oluşturmaktadır. İşletmelerin elindeki toprak miktarına göre bir değerlendirme yapılacak olursa, toprağı

olmayan hane reislerini hesaplamaya dahil etsek de etmesek de Başmakçı'daki hane reislerinin çoğunluğunun orta ölçekli tarım işletmesi sahibi olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle Başmakçı'da orta ölçekli tarım işletmeleri neredeyse köyün topraklarının 3/4'den daha fazlasını elinde bulundurmaktadırlar. Öyle ki, orta ölçekli tarım işletmeleri toplam 3533,5 dönüm araziye sahip iken, büyük ölçekli tarım işletmeleri 732,5, küçük ölçekli tarım işletmesi ise 63 dönüm araziye sahiptir. Hayvancılık incelendiğinde ise, köyde toplam hane başına 13,3 küçükbaş, 4,4 büyükbaş, 2,1 yük ve binek hayvanı düştüğü görülmektedir. Köyde toplam 670 büyükbaş hayvan olup bunların içinde de başı kara sığır öküzü (204 baş) çekmektedir. Toplam hane başına 1,3 kara sığır öküzü düşmektedir. Bu da gösteriyor ki, tarıma dayalı ekonomisi olan Başmakçı'da, çift sürmede kara sığır öküzü tercih edilmiştir. Köyde çift sürmede tercih edilen 22 baş câmûs öküzü ve 31 baş çift mandası da kara sığır öküzü ile birlikte değerlendirildiğinde toplam hane başına yaklaşık 2 baş çift hayvanı düştüğü görülür. Köyde 17 bab da arı kovanı olup 9 hanenin elindedir. Köylünün bir arı kovanından elde ettiği gelir ise 9 kuruştur. Kürdoğlu Ahmet bin Mehmet ise 6 bab arı kovanına ile en çok arı kovanı olan hane reisidir.

Başmakçı'nın toplam hasılatı 166.191 kuruştur. Bunun %73,5 (122.079 kuruş)'i tarım, %19,9 (26.362 kuruş)'u hayvancılık ve %9,6 (15.965 kuruş)'ü meslek, %1 (1785 kuruş)'i diğer gelirler adı altında değerlendirilen şirahane, asiyab ve hane reislerinin elinde bulunan nakit akçesidir.

295

Toplam gelirler içerisinde 122.079 kuruş ile tarım gelirleri ilk sırada gelmektedir. Bunun 108.258 kuruşu tarla tarım hasılatı, 13.821 kuruşu da bahçe tarım hasılatıdır. Toplam hasılat içinde ikinci sırada yer alan hayvancılık gelirleri ise 26.362 kuruştur. Toplam hayvancılık hasılatı içinde ise ilk sırayı %44,3 ile büyükbaş hayvancılık hasılatı almaktadır. Sonra %36,2'lik bir payla küçükbaş hayvancılık ve %18,9 ile yük-binek hayvancılık hasılatı gelmektedir. Toplam hayvancılık hasılatı içinde arıcılık hasılatının oranı ise %0,6 olup diğer hayvancılık gelirleri içinde önemli bir paya sahip olmadığı görülmektedir. Başmakçı köylülerinin toplam hasılat içinde elde ettikleri meslek gelirleri ise üçüncü sırada olup %9,6'lık bir paya sahiptir. Toplam meslek hasılatı içinde nakliyecilik hasılatı ilk sırada olup %23,5'lik bir paya sahiptir. İkinci sırada %21,9'luk payla ticaret, üçüncü sırada ise hizmetkârlık (%13,5) gelmektedir. Bunun yanında köyde oraççı, dülger, kantarcı, berber, nalbant, demirci, kalaycı, sığırtmaç, çoban ve bakkal gibi köyün ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mesleklerin varlığı da dikkati çekmektedir.

Diğer meslek hasılatı başlığı adı altında bir arada toplanılan ve meslek hasılatı içine dahil edilmeyen, hane reislerinin farklı varlıklarından elde ettikleri şirahane, asiyab, ve nakit akçesi gibi gelir türleri ise 1785 kuruştur. Toplam hasılatın %1'lik kısmını oluşturan diğer gelirler, Başmakçı'daki gelir

türleri içinde en az paya sahiptir. Bunlar içinde ise en yüksek 865 kuruş ile asiyab (%50) geliridir.

Başmakçı halkı 1844-1845 yılı temettüat verilerine göre vergi-yi mahsus ve öşr adı altında iki kalem de vergi ödemektedirler. 32.637 kuruş olan toplam verginin %58,2'si vergi-yi mahsus, %41,8'i ise öşr'dür. Görüldüğü üzere Başmakçı köylüsünün ödemiş olduğu yıllık vergi-yi mahsus miktarı öşr miktarından daha fazladır. Başmakçı'daki hane reislerinin %97,3 (144 kişi)'ü vergi-yi mahsus, %98,7 (146 kişi)'si de öşr ödemektedir. Başmakçı köylüsünün toplam vergi yükü ise %19,6'dır. Bu arada Başmakçı'da gelir fazlalığı oluşmayan bazı vergi mükelleflerine, yardıma muhtaç olan kimselere, yoksullara, hizmetkârlara, kadınlara, ihtiyarlara ve yetim çocuklara vergi tahakkuk ettirilmemiştir.

KAYNAKLAR

A. Arşiv Belgeleri

BOA, ML.VRD. TMT., Nr. 7697, 7697A.

BOA, ML.VRD. TMT., Nr. 7702, 7702A.

B. Tetkik Eserler

Barkan, Ömer Lütfi. (1953). Tarihî Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi. *Türkiyat Mecmuası*, C. X, s. 1-26.

Bozkurt, Nurgül. (2011). XIX. Yüzyılın Ortalarında Bolatlı-Dazkırı'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı (7695 Numaralı Temettüat Defterine Göre). *History Studies: International Journal of History*, Volume 3/2, s. 41-74.

Güran, Tefik. (1998). Osmanlı Tarım Ekonomisi 1840-1910. *19. Yüzyıl Osmanlı Tarımı*, s. 60-127.

Özçelik, Selahittin. (1999). "XIX. Yüzyılda Kadıköy'de (Babadağ) Sosyal ve İktisadi Hayat". *I. Babadağ Sempozyumu Tarihte ve Günümüzde Babadağ*, s. 370-429.

Özçelik, Selahittin. (2005). *XIX. Yüzyıl Ortalarında Acıpayam ve Çevresi (Temettuat Defteri İncelemesi)*. Isparta.

Öztürk, Said. (1996). *Tanzimât Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.

EKLER

Ek 1: Başmakçı Köyü Toplam Yıllık Geliri

Hane	No	Adı	Tarım	Hayvancılık	Meslek	Diğerleri	Toplam
1	1	Fedaiioğlu Ramazan bin Ahmet	1093,5	165	0	0	1258,5
		Bervech-i bala merkum Ramazan'ın zevcesi bulunan	0	325	0	0	325
2	2	İmamoğlu Süleyman bin Süleyman	679,5	45	0	0	724,5
3	5	Emiroğlu İbrahim bin Mehmet	1845	307	0	0	2152
4	10	Emiroğlu Ahmet bin Mehmet	711	180	0	0	891
5	13	Kocahüseyinoğlu Veli bin İbrahim	427,5	0	200	0	627,5
6	18	Tosoğlu Mehmet bin İbrahim	895,5	90	400	0	1385,5
7	24	Kocahüseyinoğlu Ali bin İbrahim	414	0	100	0	514
8	26	Tosoğlu Hacı Osman bin Osman	829	70	0	100	999
9	29	Musabeyoğlu Hüseyin bin Hasan	927	173	0	0	1100
10	33	Musabeyoğlu Mustafa bin Hasan	724	84	500	0	1308
11	34	Semercioğlu İbrahim bin Abdullah	818,5	265	0	0	1083,5
	35	İbrahim'in hanesinde bulunan emmisi müteveffa Ali'nin yetimesi Sultan	18	140	0	0	158
12	39	Kırık(?)oğlu Süleyman bin Mehmet	0	0	150	0	150
	40	Merkumun hanesinde bulunan kardeşi Hüseyin bin Mehmet	0	0	150	0	150
13	42	Canavarcioğlu Mehmet bin Mehmet	1417,5	75	0	0	1492,5
14	45	Tosoğlu Hacı İbrahim bin İbrahim	711	415	0	0	1126
15	46	Binbaşoğlu Hasan bin Ali	1116	160	0	0	1276
16	48	Hataboğlu Mustafa bin Mehmet	1026	380	0	0	1406
17	49	Aşkaroğlu Osman bin Mehmet	1629	150	200	130	2109
18	54	Kıroğlu Halil bin Mehmet	445,5	0	450	0	895,5
19	57	Kıroğlu Ahmet bin Ali	432	45	100	0	577
20	61	Gökçeoğlu Abdurrahman bin Abdurrahman	684	50	0	0	734
21	65	Tugaoğlu Hasan bin Süleyman	1156,5	115	0	0	1271,5
22	68	Müezzinoğlu Halil bin İbrahim	1003,5	127	0	0	1130,5
23	71	Mollaoğlu Halil bin İbrahim	1246,5	115	105	0	1466,5
24	74	Kuşoğlu Abdurrahman bin Ali	963	25	0	300	1288
25	76	Meheoğlu Abdurrahman bin Mehmet	693	50	0	0	743
26	80	Kabakçoğlu Ali bin Ali	0	0	0	0	0
	81	Merkumun hanesinde bulunan oğlu Mehmet bin Ali	630	131	0	0	761
	82	Diğer oğlu Veli bin Ali	594	132	0	0	726

Nurgül Bozkurt
 XIX. Yüzyılda Başmakçı'da Sosyal ve İktisadi Hayat
 Social and Economic Life in Başmakçı During XIXth Century

	84	Diğer oğlu Abdurrahman bin Ali	766	25	0	0	791
27	86	Abiloğlu Mehmet bin Mehmet	711	100	100	0	911
28	90	Alidedeoğlu Hasan bin Musa	1183,5	25	120	0	1328,5
29	93	Alidedeoğlu Ahmet bin Musa	994,5	270	100	0	1364,5
30	97	Akkuşoğlu Musa bin Musa	517,5	25	100	0	642,5
31	100	Türkmenoğlu Ali bin Ömer	733,5	100	0	0	833,5
32	103	Hacıhimmetoğlu Mustafa bin Mustafa	616,5	0	250	0	866,5
33	105	Zeybekoğlu Hüseyin bin Hüseyin	1314	95	0	0	1409
34	108	Zeybekoğlu Abdurrahman bin Hasan	958,5	25	0	0	983,5
35	110	Acemoğlu Mustafa bin Ömer	1044	196	0	0	1240
36	112	Hüsamoğlu Hüseyin bin Mehmet	625,5	75	0	0	700,5
	115	Hüseyin'in hanesinde bulunan kardeşi İbrahim bin Mehmet	576	45	100	0	721
37	117	İnazoğlu Abdurrahman bin Abdullah	1476	230	0	0	1706
		Abdurrahman'in hanesinde bulunan zevcesi Ayşe Hatun	45	50	0	0	95
38	119	Yumakoğlu Hüseyin bin Mehmet	1179	125	300	0	1604
39	122	Yumakoğlu Hasan bin Mehmet	1278	81	0	0	1359
40	125	Gökhüseyinoğlu Hüseyin bin İbrahim	1309,5	117	250	0	1676,5
41	131	Dermiloğlu Abdurrahman bin Halil	1192,5	225	200	0	1617,5
42	135	Dündaroğlu Mehmet bin Mehmet	877,5	90	175	120	1262,5
43	139	Çinicioğlu Hasan bin Hüseyin	825	70	375	0	1270
44	144	Çinicioğlu Mehmet bin Osman	895,5	177	300	0	1372,5
45	147	Çinicioğlu Mustafa bin Hüseyin	216	25	130	0	371
46	149	Çinicioğlu Yetim Süleyman bin Ahmet	0	0	0	0	0
47	150	Çiloğlu Hüseyin bin Ahmet	1062	100	200	0	1362
48	153	Kurbanoğlu Ali bin Osman	1026	144	0	0	1170
49	155	Kıralioğlu Himmet bin Himmet	0	0	0	0	0
50	154	Tugaoğlu Ahmet bin Mehmet	855	45	0	0	900
	158	Tugaoğlu Ahmet'in hanesinde bulunan kardeşi Abdurrahman bin Mehmet	486	75	0	0	561
51	161	Conkadoğlu İsmail bin İsmail	409,5	175	0	0	584,5
52	163	Kösebekiroğlu Abdurrahman bin Mehmet	684	82	0	0	766
53	164	Ömeroğlu Ali bin Mustafa	882	153	0	0	1035
54	166	Kösevelioğlu Veli bin Veli	1206	320	500	0	2026
55	171	Aşıkoglu Mehmet bin Ahmet	783	90	0	0	873
56	172	Aşıkoglu Hüseyin bin Ali	369	25	100	0	494
57	174	Karastüleymanoğlu Hasan bin Süleyman	558	125	100	0	783
58	177	Haliloğlu Süleyman bin Süleyman	283,5	25	100	0	408,5
59	178	Hacısarioğlu Hacıali bin Musa	1525,5	1097	200	0	2822,5
60	180	Hacıkaraoğlu Ömer bin Mehmet	1161	353	100	0	1614
61	182	Hacıkaraoğlu Yusuf bin Hacı Ahmet	805,5	70	0	0	875,5

62	183	Oruçoğlu Veli bin Abdülkerim	247,5	0	150	0	397,5
63	186	Oruçoğlu İsmail bin Abdülkerim	1143	291	0	0	1434
64	189	Kösevelioğlu Abdurrahman bin Abdurrahman	679,5	0	120	0	799,5
65	191	Hacısaoğlu Hacı Ali bin Mehmet	1957,5	1285	700	0	3942,5
66	201	Hacısaoğlu Hacıbekir bin Ahmet	846	365	500	0	1711
67	206	Hacısaoğlu Süleyman bin Abdurrahman	180	100	150	0	430
68	207	Tırnakoğlu Musa bin Osman	279	25	150	0	454
69	209	Tırnakoğlu Mehmet bin Osman	243	0	150	0	393
70	209	Türkmenoğlu Hasan bin Mustafa	0	0	0	0	0
71	212	Kararecepoğlu Mustafa bin Ali	715,5	0	100	0	815,5
	214	Merkumun hanesinde bulunan kardeşi oğlu Mustafa bin Ali	27	135	100	0	262
72	216	Kararecepoğlu Mehmet bin Mustafa	486	100	110	0	696
73	218	Kararecepoğlu Hüseyin bin Mustafa	567	25	90	0	682
74	221	Hörüoğlu Halil bin Himmet	243	70	0	0	313
75	224	Hörüoğlu Mustafa bin Himmet	256,5	50	150	0	456,5
76	226	Altıparmakoğlu İbrahim bin Veli	414	70	0	0	484
77	229	Zeybekoğlu Halil bin Mustafa	748	70	0	0	818
78	233	Kaplanoğlu Ali bin Mustafa	760,5	25	0	0	785,5
	234	Merkumun hanesinde bulunan kardeşi Kaplanoğlu Mustafa	315	0	0	0	315
79	235	Yabanoğlu Yetim Ahmet bin Ahmet(15 yaşında annesi yanında olduğu)	207	50	0	0	257
80	236	Kösebekiroğlu Şerif bin İbrahim	1116	50	0	0	1166
TOPLAM			65991,5	11575	8625	650	86841,5

Ek 2: Başmakçı Aşağı Mahalle Toplam Yıllık Geliri

Hane	No	Adı	Tarım	Hayvancılık	Meslek	Diğerleri	Toplam
1	1	İnazoğlu Elhaç Mehmet Efendi bin Mehmet	396	128	100	0	624
2	3	Kartcıoğlu Hacı Mustafa bin İbrahim	1512	628	1250	0	3390
3	7	Gökçeimamoğlu İbrahim bin Mehmet	129,5	45,0	0,0	0,0	174,5
4	8	Gökçeimamoğlu Mustafa bin Ömer	1053	287	0	0	1340
5	15	Çekiçoğlu Halil bin Musa	62	0	200	0	262
	17	Fedaioğlu Veli bin Ahmet	1143	610	0	150	1903
6	19	Hanesinde bulunan kardeşi Burhan	1098	192	0	150	1440
7	22	Hacıismailoğlu Hüseyin bin İsmail	238,5	70	0	40	348,5
8	23	Hacıismailoğlu Veli bin İsmail	841,5	182	200	125	1348,5
9	27	Hacıismailoğlu İsmail bin İsmail	939,5	50	0	100	1089,5

Nurgül Bozkurt
 XIX. Yüzyılda Başmakçı'da Sosyal ve İktisadi Hayat
 Social and Economic Life in Başmakçı During XIXth Century

10	28	İnazımamoğlu Veli bin Mehmet	1584	475	500	0	2559
11	32	İnazoğlu Halil oğlu Halil	37	145	100	0	282
12	33	İnazımamoğlu Süleyman bin İbrahim	1174,5	25	200	0	1399,5
13	38	İnazımamoğlu Mustafa bin Ömer	756	120	0	50	926
14	40	İnazımamoğlu Hacı Osman bin Osman	1359	678	0	0	2037
15	41	Mancarömeroğlu Süleyman bin Ömer	742,5	70	0	0	812,5
16	42	Dumanlıoğlu bin Bekir	0	0	0	0	0
17	43	Fedaioğlu Abdülkadir bin Ali	1017	50	0	0	1067
		Merkumun hanesinde sakin annesi Hatice nam Hatun	0	70	0	0	70
18	46	Velioğlu Veli bin Veli	121,5	45	150	0	316,5
19	50	Cüceoğlu Mehmet bin Hasan	342	75	150	0	567
20	52	Cüceoğlu Mustafa bin Ali	450	122	0	0	572
21	53	Cüceoğlu Hüseyin bin Mehmet	513	70	0	0	583
22	54	Giritli?oğlu Ali	63	0	0	0	63
23	54	Müteveffa Osman Ağa Oğulları Recep ve Ali	427,5	70	0	75	572,5
24	57	Osmanağaoğlu İbrahim bin Mehmet	1273,5	102	0	200	1575,5
25	63	Befişoğlu Osman bin Ali	490,5	25	0	0	515,5
26	67	Hafizoğlu Hüseyin bin Veli	648	379	0	0	1027
27	70	Sofuoğlu Hacı Mehmet bin Mustafa	2092,5	775	250	0	3117,5
28	76oğlu Halil bin Hacı Mustafa	180	70	0	0	250
29	78	Toruoğlu Mehmet bin Osman	2214	2504	0	0	4718
30	85	Bozcaoğlu Ali bin Mehmet	459	9	0	25	493
31	86	Köleoğlu Bekir bin Musa	225	54	0	0	279
32	88	Köleoğlu Mehmet bin İsmail	1782	321	0	0	2103
33	91	Tokçaloğlu Hüseyin bin Musa	0	0	300	0	300
34	92	Ustaalioğlu İbrahim bin Ali	823,5	81	200	0	1104,5
35	95	Ustaalioğlu bin İbrahim	283,5	75	0	0	358,5
36	97	Halabakoğlu? Osman bin Yusuf	63	0	200	0	263
37	102	Tekkenişinoğlu Ahmet bin Hüseyin	1053	75	0	0	1128
38	106	İnazımamoğlu Hasan bin Mehmet	1251	34	0	0	1285
39	110	Ehl-i Irzoğlu Osman bin Veli	333	115	0	0	448
40	114	Ehl-i Irzoğlu Molla Osman bin Veli	1080	330	0	0	1410
41	115	Ehl-i Irzoğlu Mustafa bin Mehmet	1332	252	0	0	1584
42	117	Müteveffa Hacı Ömeroğlu Hüseyin ve Mehmet	355,5	0	0	0	355,5
43	119	Nebioğlu Hüseyin bin Nebi	1107	156	300	0	1563
44	124	Telaşeoğlu Hüseyin bin Nebi	1305	175	0	0	1480
	129	Merkumun hanesinde bulunan kardeşi Ali bin Nebi	324	50	0	0	374
45	134	Topçuoğlu Mehmet bin Ali	900	0	0	0	900
46	135	Küçükustafaoğlu Süleyman bin Nebi	774	75	0	0	849

47	137	Caferoğlu Abdurrahman bin Mehmet	972	45	0	0	1017
48	138	Halisioğlu Hasan bin Ahmet	594	75	0	0	669
49	140	Berbernebioğlu Ömer bin Nebi	472,5	25	200	0	697,5
50	141	Gökçekliimamoğlu Veli bin Mehmet	549	175	0	0	724
	144	Homaloğlu Molla Ömer bin Mehmet	693	150	0	0	843
51	144	Merkumun hanesinde bulunan kardeşi Hüseyin	486	70	0	0	556
52	149	Homaloğlu Mehmet bin Mehmet	99	45	0	0	144
	152	Kadioğlu Halil bin Abdullah	301,5	0	0	0	301,5
53	154	Merkumun hanesinde bulunan oğlu Mehmet bin Abdullah	1237,5	45	200	0	1482,5
54	157	Kadioğlu Hacı Osman bin Ahmet	184,5	50	0	0	234,5
55	159	Kürdoğlu Ahmet bin Mehmet	1260	239	0	120	1619
56	166	Homaloğlu Mustafa bin Abdullah	207	0	150	0	357
57	167	Gemlik?oğlu Süleyman bin Veli	436,5	120	0	300	856,5
58	171	Kuyumcuoğlu Elhac İbrahim bin Süleyman	162	1445	250	0	1857
59	174	Kürdanoğlu Mustafa bin Ali	693	124	0	0	817
60	177	Kalaycioğlu Ali bin İbrahim	783	512	300	0	1595
	179	Kalaycioğlu Mustafa bin İbrahim	256,5	50	0	0	306,5
61	181	Merkumun hanesinde bulunan kardeşi Ahmet bin İbrahim	297	45	200	0	542
62	182	Kalaycioğlu Mehmet bin Halil	989	180	0	0	1169
63	185	Kalaycioğlu Himmet bin Mehmet	960	0	0	0	960
64	187	Haciismaioğlu Abdullah bin Hüseyin	972	115	400	100	1587
65	190	Kartçioğlu(Kantarcioğlu)? Molla Mehmet bin İbrahim	1224	515	750	0	2489
66	194	Kalaycioğlu Hüseyin bin Mıstan	648	124	0	0	772
67	198	Kalaycioğlu Ali bin Mıstan	716,5	45	0	0	761,5
68	203	Kontaşoğlu Ebubekir bin Ömer	859,5	25	150	0	1034,5
69	209Ömer bin Osman	463,5	0	0	0	463,5
70	210 oğlu Mehmet bin Hasan	400,5	0	120	0	520,5
71	212	Buhurcuoğlu Ahmet bin Hüseyin	675	115	0	0	790
72	215	Demircioğlu Yetim Mehmet bin Süleyman	171	0	120	0	291
73	217	Alaoğlu İbrahim bin Mehmet	994,5	265	200	0	1459,5
74	218	Kontaşoğlu Hasan bin Ömer	981	324	0	0	1305
TOPLAM			56088	14787	7140	1435	79449,5